

סיכום הדף היומי שקלא וטריא

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמעריים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

בבא קמא קג

- שיבא – ומשנה זו הולכת לכ"ע (כ"ע ור"ט) – אמנם מי שמשופק מכמה אנשים ממי הוא גזל, ר"ט אומר שמניח לפניו ודיו ור"ע מחייב לשלם לכולם כדי לצאת ידי שמים.]
- לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו** שאם הם נאנסו, שוב יצטרך לשלם **אבל יצונות לשליח בית דין** ותקנת השבים היא שלא יצטרך להוציא ממון להוצאת הדרך.
- ואם מת נגזל יחזיר ליורשיו.**
- (2) **נתן לו את הקרן ולא נתן לו את החומש.**
- (3) **מחל לו על הקרן לאחר שהודה לו, ולא מחל לו על החומש,**
- (4) **מחל לו על זה ועל זה חוץ מפחות שוה פרוטה בקרן,**
- מכל אלו אינו צריך לילך אחריו.
- (5) **נתן לו את החומש ולא נתן לו את הקרן,**
- (6) **מחל לו על החומש ולא מחל לו על הקרן,**
- (7) **מחל לו על זה ועל זה חוץ משה פרוטה בקרן,**
- מכל אלו צריך לילך אחריו.
- (8) **נתן לו את הקרן** לאחר שנשבע והודה ושוב **ונשבע לו על החומש** שטען שכבר החזיר לו ואח"כ הודה גם על זה, **הרי זה משלם חומש על חומש** שחומש ראשון נעשה קרן, **עד שיתמעט הקרן משה פרוטה.**
- (9) **וכן בפקדון שנאמר או בפקדון או בתשומת יד הלוואה** או בגזל או עשק את עמיתו שכר שכיר או מצא אבידה וכחש בה ונשבע על שקר **הרי זה משלם קרן וחומש ואשם:**

[עד כאן דף קג עמוד א]

גמרא

חיוב השבת הגזילה ליד בעלים

ישנה מחלוקת בין ר"ע ור"ט באדם שגזל חבירו אם עליו להחזיר הגניבה ליד הנגזל או מספיק שיכיר לו שנמצאת אצלו. סוגיא זו עוסקת לברר באיזה מקרה נחלקו ר"ע ור"ט (לפני או לאחר שבועה), ובאיזו שיטה הולכת המשנה שלנו, שמבאר שדווקא כשנשבע מתחייב להחזיר ליד הנגזל.

יתבאר שתי דרכים, אחד כר"ט ואחד כר"ע, ולבסוף רבא מסיק שקאי לפי כל הדעות ומחלק בין המקרים.

נשבע לו, אין, לא נשבע לו, לא צריך להוליך לאחריו. מני?

לא רבי טרפון ולא רבי עקיבא דתניא-

גזל אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן, וכל אחד אומר אותי גזל:

א. **רבי טרפון - מניח גזילה ביניהם ומסתלק.**

ב. **ר"ע - אומר לא זו דרך מוציאתו מידי עבירה עד שישלם גזילה לכל אחד [ואחד] שצריך להשיב לידו.**

מני?

אי ר"ט - אע"ג דאישתבע, אמר מניח גזילה ביניהם ומסתלק

אי רבי עקיבא - אע"ג דלא אישתבע אמר עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד.

ועוד דאמר בגמ' (דף קד.) שליו ב"ד פסיקא ליה מילתא ל"ש עשאו נגזל ל"ש עשאו גזלן להוליך לנגזל ועוד אמאי קאמר בגמ' דלא מיתוקמא מתני' כר' טרפון והא בפרק המפקיד (ב"מ דף לז: ושם) פריך אמילתא דר' טרפון ושקלי ליה כולוה ואזלי! [אם כולם נוטלים אז הנזל האמיתי מפסיד] ומשני תני ויניח [היינו שתהא הגזילה בידו עד שיתברר מי הנגזל] וע"כ ביד בית דין קאמר כי הא דר' אלעזר בר צדוק דמסיק אליבא דר' טרפון ועוד בגמ' אמאי איצטרך לאתויי דרבי אלעזר ממתניתין ה"מ לאתויי ע"כ נראה דמתני' איירי לענין אחריות הדרך דמיפטר כשיתן לשליח ב"ד ויש לו כפרה מיד ואין צריך לו להמתין עד שיגיע ליד הנגזל כיון שקבלו שליח ב"ד אבל בתקנתא זו לא איירי מתניתין כלל:

^א תוספות ד"ה דברי רבי טרפון. ואפילו לרב הונא ולרב יהודה דאמרי בהגזל בתרא (לקמן דף קיח.) גבי מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב דשמה וברי ברי עדיף ומפקין ממנו גזל אלא האחד הלכך ברי דידהו לא חשיב לגבי שמא ידידה לאפוקי ממנו ואפילו רב נחמן ורבי יוחנן דאמרי התם פטור דלאו ברי עדיף אלא מוקמינן ממנו בחזקת מריה מצו סברי הכא אפילו כרבי עקיבא דאמר עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד דהכא מיהא מנה מודה דאית ליה לשלומי אבל התם לא מודי מיד:

^ב תוספות ד"ה מניח גזילה ביניהם ומסתלק. בפרק המפקיד (ב"מ לז:) מוקי לה דלאו דוקא ביניהם דשקלי להו כולוה ואזלי אלא יניח עד שיתברר הדבר מי הם הבעלים:

ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

- ב. **אביי**
- הלוקח שדה בשם חבירו ריש גלותא אין כופין את המוכר למכור זימנא אחריתי**
- ר"ל לחזור לכתוב שטר אחר, שהיה ללוקח להתנות ולהודיע מראש למוכר לכתוב כך בשם ריש גלותא מחמת העסיקין והוא רוצה לכתוב שטר אחר בשמו, שלא יבאו יורשי ריש גלותא לתובעו – והחידוש הוא מהו דתימא מצי א"ל מידע ידעת דאנא לנפשאי שקילנא, ופנחיא חוזק בעלמא הוא דקבעינא להצלתי התכוונתי, חוזי בכדי לא שדינא אלא אדעתא דכתב ליה שטרא אחרינא, קא משמע לן, דאמר ליה מוכר עניינא תנא עבדי לך בהדי ההוא דזבנת ליה בשמיה ריש גלותא ויכתוב לך שטרא אחרינא.
- ואם אמר לו על מנת, כופין את המוכר למכור –** החידוש הוא לא צריכא דאמר להו לסהדי קמיה ידידה מוכר חזו דשטרא אחרינא קא בעינא אך לא התנה בפירוש עם המוכר, מהו דתימא מצי מוכר א"ל אמינא שטרא מהיאך ריש גלותא דקא שקלת בשמיה קאמרת כלומר שחשבת שיהא יכתוב לך השטר, קא משמע לן, דאמר ליה לוקח להכי טרחי ואמרי להו לעדים קמך, דמינך מוכר הוא דקא בעינא.
- אמנה בדמים - ריבית**
- רב כהנא יהב זוזא אכיתנא** ר"ל נתן דמים לקנות סחורה, וס"ד שמשך אותה והחזירה למוכר לשמור.
- לסוף אייקר כיתנא זבניה מרוותיה דכיתנא** ר"ל המוכר מכר לאחר וכוונתו ליתן הדמים לרב כהנא, שהרי הם שלו.
- אתא רב כהנא לקמיה דרב, א"ל מה אעביד? איזיל אישקיל זוזאי?**
- א"ל ר' אי כי קא זבני אמרי האי כיתנא דכהנא הוא, זיל שקול. ואי לא, לא תשקול**
- משום ריבית, שנתן למוכר זוז ועתה הוא מחזיר לו מקום הסחורה בדמים יתרים.
- הגמרא מתפלת מדוע לא יחשב שרב כהנא מכרה ללוקח שני וכעת מקבל את הדמים.**
- (קושיא) כמאן? כבני מערבא דאמרי מי הודיעו לבעל חטין שיקנה חטין לבעל מעות!**
- אטו מי ייהיב רב כהנא ארבע ושקיל תמני?** הרי קנה אותה והיה אמור לקבל הפשתן עצמם, כיתנא ממילא הוא דאייקר, מיגזל גזלוה המוכר שמכרו בשעתו גזל ממנו ותנן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה.
- (דחיה) אמרי התם אמנה הואי ולא משכיה רב כהנא לכיתנא** ר"ל שנתן לו מעות ע"מ לקבל את הפשתן במשך השנה בשער הזול, שההלכה היא שאם יצא השער מותר.
- ורב לטעמיה-**
- דאמר רב עושין אמנה בפירות לקבל פירות בשעת יוקר, ואין עושין אמנה בדמים** כיוון שנתן לו זוז עתה מקבל ד' זוזים נראה כריבית.

מתניתין

- (1) **הגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו בשקר ואח"כ הודה לו, יוליכנו אחריו למדי, שאין לו כפרה עד שיחזיר לנגזל עצמו (אשר הוא לו יתנו) [יתבאר מסקנת הגמרא (קג): דווקא מתי שנשבע צריך לילך, אך לא נשבע יכול להשאיר אצלו כפקדון עד**

^א תוספות ד"ה התם אמנה הוא. פי' בקונטרס שנתן להם המעות באמנה ולא היה להם פשתן כשקבלו המעות וקשה דאם כן היכי מסיק רב לטעמיה והא בכה"ג אפילו רבי ינאי מודה דאסור לקבל המעות כיון שלא היה לו פירות באותה שעה שהוא פוסק עמו דהא דאמר ר' ינאי מה לי הן מה לי דמיהן היינו דוקא כשיש לו פירות באותה שעה שהוא פוסק עמו ורב אפילו בכה"ג אסור לקבל מעות אלא פירות דוקא דהא בפרק איזהו נשך (ב"מ דף סג. ושם) מית' דרבי ינאי אבריינא דרבי אושעיא דהיה נושה בחבירו מנה והלך על גורנו ואמר לו תן לי מעות שאני רוצה ליקח בהן חטין אמר ליה חטין יש לי כו' עד וכולן יש לו מותר אין לו אסור וקאמר התם ש"מ איתא לר' ינאי דאמר מה לי הן מה לי דמיהן משמע דר' ינאי דוקא כי יש לו מותר ובה"ג פליג רב ומיהו יש ליישב פי' הקונטרס דהתם דוקא דאייירי בהלואה לא שרי רבי ינאי אלא כשיש לו פירות דוקא אבל זבני אמר התם דפוסקין על שער שבשוק אפילו אין לו והיינו אמנה בפירות ומה שפירש בקונטרס [התם] דרבי ינאי מתיר דמיהן שאין מעות ממש אלא דוקא פירות דומיא דההיא דברייטא יין דמי חטים וכן יין דמי שמן שמן דמי יין דלא מחזי כריבית אבל מעות אסור אין נראה דהכא בשמעתין מוכחא דאפילו זוזי מותר לקבל והלכך כרבי ינאי כדמוכח התם.

^ב תוספות ד"ה אבל גזלן לשליח ב"ד. פי' הקונטרס מפני תקנת השבים שלא נחייבנו להוציא מנה בהוצאת הדרך משמע מתוך פירושו דנותנו לשליח ב"ד והוא שומרו בידו עד שיבא הנגזל ואין נראה חזק דלישנא לא משמע הכי דאמאי נקט שליח ב"ד הל"ל אם יש ב"ד שם נותן לב"ד

ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא קג

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה
מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו
ערום עליהן (שמעריים שיתקיים
תורתו) שנאמר (משלי ח) אני
חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

1. לעולם רבי עקיבא היא [מעמידים כמותו משום שכל סתם אליבא דר"ע הוא].
רבי עקיבא - עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד היכא דאישתבע, דאמר קרא
לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו. – כי עבוד רבנן תקנתא השבים היכא דידע למאן
גזליה, דקא מהדר ליה ממונא למריה, גזל אחד מחמשה דלא ידע למאן גזליה
דלא הדר ממונא למריה, לא עבוד רבנן תקנתא.
ורבי טרפון אע"ג דאישתבע עבוד רבנן תקנתא מכיוון שלא יודע ממי גזל, מניח לפניו

ודי.
דתניא ר' אלעזר ברבי צדוק אומר תקנה גדולה התקינו שאם היתה הוצאה יתירה
על הקרן משלם קרן וחומש לבית דין ומביא אשמו ומתכפר לו.
לפי התירוצי הנ"ל, הסברנו כר"ע ונחלקו לאחר שנשבע, כעת הגמרא מוכיחה שהם
נחלקו לפני השבועה וחוזרת הקושיא הראשונה למקומה, מי התנא של משנתינו.
(קושיא 1.) מתיב רב הונא בר יהודה א"ר שמעון בן אלעזר לא נחלקו רבי טרפון
ורבי עקיבא על שלקח אחד מחמשה ואינו יודע מאיזה מהן לקח, שמניח דמי
מקח ביניהם ומסתלק כיוון שלא עשה איסור ולא צריך כפרה, מספיק בכך, שהכתוב דיבר
בגזילה ('לאשר הוא לו').
על מה נחלקו - שגזל אחד מחמשה בני אדם ואינו יודע מאיזה מהן גזל: **שר'**
טרפון אומר מניח דמי גזילה ביניהם ומסתלק, **ורבי עקיבא** אומר אין לו תקנה
עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד.
מדייקת הגמרא:

ואי סלקא דעתך דאישתבע, מה לי לקח מה לי גזל, הרי עבר על השבועה וצריך
כפרה?!
(קושיא 2.) ועוד, מתיב רבא מעשה בחסיד אחד שלקח משני בני אדם, ולא היה
יודע מאיזה מהן לקח, ובא לפני **רבי טרפון** אמר לו הנח דמי מקחך ביניהם
והסתלק.
בא לפני **רבי עקיבא** אמר לו אין לך תקנה עד שתשלם לכל אחד ואחד.
ואי סלקא דעתך דמישתבע, חסיד מי מישתבע בשיקרא?!
(תירוצי) וכי תימא דמישתבע, והדר הוי חסיד.
(קושיא) והא כל היכא דאמרין מעשה בחסיד אחד: או רבי יהודה בן בבא או רבי
יהודה ברבי אילעאי – והם חסידים דמעיקרא הוו.
דרך שניה כיצד לבאר את המשנה

2. לעולם ר' טרפון היא – ולפי רבי עקיבא אפילו לא נשבע צריך להחזיר לו.
ומודה **ר' טרפון** היכא דאישתבע - דאמר קרא לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו
ורבי עקיבא אע"ג דלא מישתבע קניס.
הגמרא מקשה שמבואר בברייתא הבאה שרבי טרפון סובר שמתי שהודה אפילו שלא
נשבע צריך להחזיר לידו, וחוזרת הקושיא: מדוע התנא של משנתינו חייב דווקא
בשבועה.
(קושיא) ור' טרפון מכדי היכא דמישתבע לא סגיא דלא הודה?
מאי איריא ונשבע אפילו בלא שבועה נמי שהפסוק תלה הכפרה בהודאתו לחוד, שבגזל
הגר כתיב ('והתודו את חטאתם')?
דתניא מודה **רבי טרפון** באומר לשנים גזלתי אחד מכם ואיני יודע איזה
מכם, נותן לזה מנה ולזה מנה שכבר הודה מפי עצמו² כדי לצאת לידי שמים ולהצילו
מן העונש.

[עד כאן דף קג עמוד ב]

אפילו לצאת ידי שמים אין חייב לר' טרפון אלא בגזל אבל בפקדון ומקח דלא עשה איסורא
לא וכן משמע בהמפקיד (שם דף לז: ושם) דכי רמי התם גזל אגזל משני הכא בבא לצאת ידי
שמים ולעיל מיניה כי רמי פקדון אפקדון לא בעי לשנויי הכי ואין להאריך כאן בסוגיא דהתם:

² תוספות ד"ה שכבר הודה מפי עצמו. מהאי לישנא דייק בהמפקיד (ב"מ דף לז:) וגם מחמת
פירא אחריתי מוקי לה בבא לצאת ידי שמים ותימה א"כ ההוא מעשה דחסיד אחד אמאי
אמר ליה רבי טרפון הנח דמי מקחך ביניהם הא כיון דחסיד הוה מסתמא היה בא לצאת ידי
שמים וי"ל דלכתחילה בא עמו לדין אם הוא חייב מן הדין ושוב מה שעשה עשה א"י [2]
ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.